

TÜRKİYE-JAPONYA TİCARETİNİN COĞRAFİ DAĞILIMININ ANALİZİ

Yılmaz Kaleli*

Prof. Dr. Levent Köse Kahyaoğlu**

ÖZ: Türkiye-Japonya ticaretinin coğrafi dağılımının analizi, son on yıla ait verilerin kapsamlı bir şekilde incelenmesiyle değerlendirilmiştir. Bu analiz, her iki ülke arasındaki ticaret hacminin daha da genişlemesi ve gelişmesi adına mevcut fırsatların ve karşılaşılan engellerin tespit edilmesini mümkün kılmaktadır. Aynı zamanda, bu engellerin nasıl aşılabileceğine dair stratejik bir perspektif sunulmaktadır. Buna ek olarak, küresel rekabetin diğer ülkelerden kaynaklanabilecek etkilerini en aza indirmek amacıyla gerekli önlemlerin alınması gerektiği ortaya konulmaktadır. Çalışma, bu hedeflere ulaşılması ve iki ülke arasındaki ticari ilişkilerin sürdürülebilir bir şekilde geliştirilmesi amacıyla hazırlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Türkiye, Japonya, ithalat, ihracat, analiz

Makalenin türü: Araştırma

Jel Sınıflandırması: F10,F16

DOI: 10.54969/abuijss.1713107

Geliş tarihi: 06.06.2025/ **Kabul Tarihi:**23.06.2025 / **Yayın Tarihi:** 10.07.2025

ANALYSIS OF THE GEOGRAPHICAL DISTRIBUTION OF TURKEY-JAPAN TRADE

Abstract: The geographical distribution of Turkey-Japan trade has been analyzed through a comprehensive examination of data from the past decade. This study identifies opportunities and challenges for the further expansion and development of trade between the two countries while offering strategic insights into overcoming these obstacles. Additionally, it highlights the importance of implementing necessary measures to mitigate the impact of global competition from other countries. The study aims to achieve these objectives and foster sustainable trade relations between Turkey and Japan.

Keywords: Turkey, Japan, imports, exports, trade analysis

Type of article: Research

Jel Classification: F10,F16

DOI: 10.54969/abuijss.1713107

Received:03.06.2025 / **Accepted:**23.06.2025 / **Published:** 10.07.2025

* Isparta University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Economy, Isparta isamujou@gmail.com, ORCID ID: 0009-0005-2842-9401

* Isparta University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Economy, Isparta leventkosekahyaoğlu@sdu.edu.tr, ORCID ID: 0000 0002 5466 5396

Kaynak gösterimi için:

KALELİ, Y. ve KÖSE KAHYAĞLU, L. (2025). Türkiye-japonya ticaretinin coğrafi dağılımının analizi. *Antalya Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (1), 37-61 DOI: 10.54969/abuijss.1713107

1. Giriş

Öncelikle Türkiye-Japonya Ticaretinin Coğrafi Dağılımının Analizi konusunun daha iyi anlaşılabilmesi açısından Türkiye-Japonya Ticaret İlişkilerinin Tarihsel Gelişimine ve her iki ülkenin bu konudaki kurumsal yapılanmalarına kısaca değinmek faydalı olacaktır. Tarihsel olarak Türkiye ile Japonya arasındaki ilişkiler, 13. yüzyıla kadar uzanmakta olsa da modern dönemde diplomatik ilişkiler 1870'lerde Sultan II. Abdülhamid döneminde başlamıştır. (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2025; Tepealtı, 2024). Diğer yandan ekonomik ilişkiler ise ancak 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren hız kazanmıştır. Bu bağlamda muhtelif konularda temel işbirliği yapılmasına karar verilmiştir. İlk olarak yapılan anlaşmalar sonucu 1970 yılında Japonya, Türkiye'ye altyapı projeleri için önemli krediler tahsis etmiştir; mesela Haliç Köprüsü inşaatı için 3,3 milyon Japon Yen'i tutarında kredi sağlanması bunlardan biridir. Daha sonra 1984 yılında Türk-Japon Teknik İşbirliği Projesi kapsamında İstanbul Tuzla'da teknik okullar açılmıştır. 1985 yılında ise iki ülke arasında ekonomik ve kültürel işbirliği artmış; Japonya Mitsui Bankası Türkiye'de yatırımlar yapmış, Sabancı Holding ile ortak şirketler kurulmuş, Brisa ve Toyotosa gibi ortak girişimler hayata geçirilmiştir. Aynı dönemde Koç Topluluğu ile de Japon firmaları arasında domates salçası üretimi vb. sektörlerde işbirlikleri başlamıştır (Tepealtı, 2024). 1990~2000 yılları arasında kurumsal işbirlikleri derinleşmiş ve ticaretin hacmi de artmaya başlamıştır. Bu dönemde Japonya'dan Türkiye'ye doğrudan yatırımlar artmış ve 2010~2020 yılları arasında 2.9 milyar dolar seviyesine ulaşmıştır (Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK), 2023; Cengiz, 2024). Aynı şekilde iki ülke arasında altyapı, sağlık, gıda ve enerji, otomotiv, teknik, gibi çeşitli sektörlerde ortak projeler ve işbirlikleri gelişmiştir. Tabi bunda Türkiye'nin Avrupa, Asya ve Afrika pazarlarına erişiminin önemi büyüktür. Bundan dolayı Japon firmaları Türkiye'yi lojistik ve üretim merkezi olarak cazip görmüştür.

Her iki ülke ilişkilerinin son 10 yılına veya güncel durumlarına bakılacak olursa 2014 yılında Türkiye ve Japonya arasında, hâlâ müzakere aşamasında olan Ekonomik Ortaklık Anlaşması (EPA) müzakereleri başlatılmıştır. Bu anlaşmanın neticelenerek bir an önce yürürlüğe girmesi beklentisi vardır. Böylece ticaretin çeşitlendirilerek dengeleneceği ve yatırımların artırılacağı umit edilmektedir (Stratejik Düşünce Enstitüsü (SDE), 2025; Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), 2025). Son olarak 2024 yılında iki ülke diplomatik ilişkilerinin 100. yılı kutlanmış ve bu dönemde Türkiye'nin Japonya'ya ihracatı 717,6 milyon dolara yükselerek rekor kırmıştır. Ticaret hacmi ise 5,5 milyar dolar civarına yükselmiş ve karşılıklı ziyaretler, iş konseyi toplantıları ve ekonomik işbirliği faaliyetleri artarak devam etmiştir (Türkiye İhracatçıları Meclisi (TİM), 2025). Yine aynı şekilde destekleyici kurumsal yapılanmalar ve politikalar geliştirilmeye çalışılmıştır. Türkiye-Japonya İş Konseyi gibi kurumsal yapılar, iş dünyası temsilcilerinin işbirliğini artırmak için önemli platformlar sağlamaktadır (İstanbul Maden İhracatçıları Birliği (İMMİB), 2024). Türkiye'nin de "Uzak Ülkeler Stratejisi" kapsamında Japonya ile tedarik zincirlerinde payını artırma hedefi bulunmaktadır. Japonya'nın imzaladığı mega serbest ticaret anlaşmaları (Trans-Pasifik Ortaklığı için Kapsamlı ve Aşamalı Anlaşma=CPTPP, Japonya-Avrupa Birliği Ekonomik Ortaklık Anlaşması=Japan-EU EPA, Bölgesel Kapsamlı Ekonomik Ortaklık=RCEP vb.) karşısında Türkiye'nin de benzer anlaşmalar yaparak küresel tedarik zincirine entegrasyonunu güçlendirmesi beklenmektedir (Keidanren (Japan Business Federation, 2025).

Türkiye, genel olarak ihracatını artırmaya ve özellikle stratejik sektörlerde ithalata olan bağımlılığını azaltma maksadıyla ihracat odaklı bir ekonomi politikası izlemiştir. Ülke, daha dengeli bir ticaret profili hedefleyerek ihraç ürünlerini ve ticaret ortaklarını çeşitlendirmek için muhtelif adımlar atmıştır (Türkiye Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığı, 2012).

Türkiye'nin başlıca ihraç ürünleri arasında tekstil-giyim, otomotiv parçaları ve araçları, makine, elektronik, demir ve çelik ürünleri ile meyve, fındık ve tahıl gibi tarımsal ürünler yer

almaktadır. Türkiye'nin ihracat pazarı da Almanya, İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri, İtalya, Fransa ve Orta Doğu ve Kuzey Afrika'daki komşu ülkeler de dâhil olmak üzere -atılan adımlar doğrultusunda- başlıca ticaret ortaklarıyla çeşitlendirilmiştir (Türkiye İhracatçılar Meclisi, 2021).

Türkiye'nin başlıca ithal ürünleri arasında ise makine ve ekipman, kimyasallar, metaller, mineraller ve yakıtlar yer almaktadır. Başlıca ithalat ortakları ise Çin, Almanya, Rusya, Amerika Birleşik Devletleri ve İtalya'dır. Türkiye enerji ithalatına, özellikle de toplam ithalatının önemli bir bölümünü oluşturan doğal gaz ve petrole büyük ölçüde bağımlıdır (Temiz, 2009).

Türkiye'nin genel ihracat ve ithalat politikası ihracat odaklı büyümeye yöneliktir. Türkiye ekonomik büyüme sağlamak için ihracatını artırmaya odaklanmış ve tekstil başta olmak üzere otomotiv ve elektronik gibi çeşitli sektörlerde başarı elde etmiştir. Ülke ayrıca jeopolitik gerilimler veya ekonomik dalgalanmalarla ilişkili riskleri azaltmak için ihracat hedeflerini de çeşitlendirmeye çalışmıştır (Apaydın & Açıkalin, 2015).

Türkiye, bilhassa enerji ve savunma gibi stratejik sektörlerde ithalata olan bağımlılığını azaltmayı hedeflemektedir. Bu durum, yenilenebilir enerji kaynakları da dâhil olmak üzere yerli sanayilerin geliştirilmesine, araştırma ve geliştirmeye yatırım yapılmasına yol açmıştır.

Türkiye, diğer ülkelerle ticaretini artırmak ve pazarlarını çeşitlendirmek için çeşitli Serbest Ticaret Anlaşmaları (STA'lar) imzalamıştır. Aynı zamanda bu anlaşmalar, Türk işletmelerinin yeni pazarlara erişmesine ve daha güçlü ticari bağlar kurmasına yardımcı olmaktadır. Türkiye, özellikle yüksek enerji ithalat faturası ve imalat sektörü için ara mal ithalatı nedeniyle sürekli ticaret açığı ile karşı karşıya kalmış ve bu durum da ihracatı artırarak ve ithalatı ikame edecek yerel sanayileri geliştirerek ticaret açığını azaltmaya odaklanılmasına yol açmıştır (Güneş & Arslan, 2018).

Türkiye'nin genel ihracat ve ithalat politikası, ithalata bağımlılığı azaltmaya odaklanırken ihraç ürünlerini ve ticaret ortaklarını çeşitlendirmeyi amaçlamaktadır. Ülke bu hedeflere ulaşmada bazı başarılar elde etmiştir, ancak süregelen ticaret açığı ve yüksek enerji ithalatı gibi zorluklar da halen devam etmektedir (Erdoğan, 2006).

Japonya ise dünyanın üçüncü büyük ekonomisidir ve uluslararası ticarete önemli bir oyuncudur. İhracat ve ithalat politikaları, rekabet gücünü korumak, yenilikçiliği teşvik etmek ve enerji güvenliğini sağlamak için tasarlanmış bir dizi stratejiyle şekillenmektedir (Katz, 2015).

Japonya'nın başlıca ihraç ürünleri arasında yüksek teknoloji ve katma değerli ürünlere odaklanan otomobiller, makineler ve elektrikli ekipmanlar yer almaktadır. Diğer önemli ihracat kalemleri arasında kimyasallar, plastikler ve optik ve tıbbi ekipmanlar vardır. Japonya, küresel pazarlarda rekabet avantajı sağlayan yüksek kaliteli ürünleri ve en son teknolojisiyle tanınmaktadır. Başlıca ihracat noktaları arasında Amerika Birleşik Devletleri, Çin ve diğer Asya ülkelerinin yanı sıra Avrupa pazarları da bulunmaktadır (Bown & Crowley, 2006).

Japonya'nın başlıca ithal ürünleri ise enerji güvenliği için gerekli olan petrol, doğal gaz, kömür ve diğer mineral yakıtlardır. Ayrıca diğer önemli ithalat kalemleri arasında makine, elektronik, tıbbi ve optik ekipman ve kimyasallar da vardır. Başlıca ithalat ortakları ise Çin, Amerika Birleşik Devletleri, Avustralya ve Güneydoğu Asya ve Orta Doğu'daki çeşitli ülkelerdir (Kamei vd., 2003).

Japonya'nın genel ihracat ve ithalat politikası yüksek değerli ve yüksek teknoloji ürünlerine odaklanma yönündedir. Japonya araştırma ve geliştirmeye (AR-GE) büyük önem vermekte ve teknoloji sektörüne önemli yatırımlar yapmaktadır. Bu durum da onlara otomobil ve elektronik gibi yüksek teknoloji ihracatında rekabet avantajı sağlamıştır (Kiyota & Urata, 2008).

Japonya da, özellikle son yıllarda, belirli ülkelere veya bölgelere aşırı bağımlılıkla ilişkili riskleri azaltmak için ticaret ortaklarını çeşitlendirme politikası izlemeye başlamıştır.

Japonya aynı zamanda aktif olarak STA müzakereleri de yürütmekte ve Trans-Pasifik Ortaklığı için Kapsamlı ve Aşamalı Anlaşma (CPTPP) ile Bölgesel Kapsamlı Ekonomik Ortaklık (RCEP) vb. gibi bölgesel ticaret ortaklıklarına da katılmaktadır. Ve bu anlaşmalar sayesinde de Japon işletmelerinin yeni pazarlara erişimine yardımcı olarak katkı sunmakta ve daha elverişli bir ticaret ortamı oluşturmaktadır (Itou & Hoshi, 2020).

Japonya enerji ihtiyaçları için büyük ölçüde ithalata bağımlıdır ve istikrarlı bir enerji kaynakları arzını güvence altına almak ithalat politikasının önemli ve kritik bir yönüdür. Ülke, ithal fosil yakıtlara bağımlılığı azaltmak için enerji kaynaklarını ve tedarikçilerini çeşitlendirmeye, yenilenebilir enerjiye yatırım yapmaya ve enerji verimliliğini teşvik etmeye çalışmıştır (Kiyota & Urata, 2008).

Japonya'nın genel ihracat ve ithalat politikası, yüksek teknoloji ve katma değerli sektörlerdeki rekabet gücünü korumaya, ticaret ortaklarını çeşitlendirmeye ve enerji güvenliğini sağlamaya odaklanmaktadır. Japonya küresel bir ticaret merkezi olarak konumunu korumada başarılı olsa da enerji bağımlılığı ve yaşanan nüfusla ilgili zorluklarla karşılaşmaya devam etmektedir. (Ito & Hoshi, 2020).

2. Türkiye'nin Japonya'ya İhracatı

Türkiye'nin Japonya'ya ihracatı, diğer büyük ekonomilerle olan ticaretine kıyasla nispeten daha düşüktür. İhraç edilen başlıca ürünler arasında bazı otomotiv parçaları, demir-çelik ürünleri, tekstil, kimyasallar ve tarım ürünleri yer almaktadır. Diğer yandan Türkiye'nin rekabet avantajına sahip olduğu gıda ürünleri, tekstil ve otomotiv parçaları gibi sektörlerde büyüme potansiyeli bulunmaktadır.

Tablo 1.'de 2013-2021 yılları arası standart uluslararası ticaret sınıflamasına göre (SITC) sınıflandırılmış Türkiye'den Japonya'ya ihraç edilen ürünlerin değerleri görülmektedir.

Tablo 1. SITC'ye göre Türkiye'den Japonya'ya İhracat

Yıl	İçecekler Tütün	Ham Maddeler	Mineral Yakıtlar	Hayvansal ve bitkisel yağlar	Kimyasal Ürünler	Mamul mallar	Makine ve ekipman
2013	862.540	24.306.860	147.255	17.532.236	6.879.620	77.116.260	94.764.460
2014	19.048.122	35.915.748	138.748	13.013.613	10.964.500	75.946.899	40.837.798
2015	12.307.092	27.185.105	554.788	9.488.089	9.981.303	51.053.268	48.393.471
2016	7.283.063	31.561.384	357.916	5.202.348	12.879.045	47.436.500	62.754.644
2017	2.428.510	51.828.220	191.347	6.916.481	9.641.234	59.604.000	86.250.140
2018	5.125.975	52.832.174	102.347	15.660.596	12.822.735	77.539.335	95.195.210
2019	2.639.060	46.165.628	474.009	10.495.377	19.566.204	87.837.419	80.725.557
2020	5.017.693	27.011.880	710.414	10.100.886	20.436.153	63.133.687	65.790.952
2021	8.230.848	35.101.007	952.862	16.799.819	22.243.240	92.632.621	79.287.615

2022	26.902.921	41.969.752	314.824	22.940.919	28.619.484	106.917.541	83.220.051
2023	12.826.376	35.447.466	701.733	34.750.910	47.059.239	93.646.471	110.465.958

Kaynak: Birleşmiş Milletler Comtrade Veri tabanı

Tablodaki verilere dayanarak, kategorileri emek-yoğun ve sermaye-yoğun ürünler olarak ikiye ayırabiliriz. Sermaye yoğun ürünler, yüksek oranda sermaye ve teknoloji gerektiren, emek yoğunluğunun düşük olduğu ürünlerdir. Makine ve ekipman ihracatı, sermaye yoğun ürünler kategorisine girer ve bu tür ihracatın artması, ülkenin ekonomik büyümesine ve teknolojik yeteneklerine katkı sağlar.

Buna göre emek yoğun ürünler olarak, içecekler ve tütün, hayvansal ve bitkisel yağlar, mamul mallar kabul edilebilir. Sermaye yoğun ürünler ise ham maddeler, mineral yakıtlar, kimyasal ürünler ve makine ve ekipman olarak kabul edilmektedir.

Emek yoğun ürünlerden içecekler ve tütün kategorisindeki ihracat yıllar içinde önemli dalgalanmalar göstermiş, 2014 yılında zirve yapmış ve 2017'den bu yana genel bir artış eğilimi göstermiştir. Bu durum, Türkiye'nin Japonya'ya daha fazla içecek ve tütün ürünü ihraç ettiğini gösterebilir, ancak toplam hacim diğer kategorilere kıyasla nispeten düşük kalmaktadır.

Emek yoğun ürünlerden bir diğeri olan hayvansal ve bitkisel yağlar kategorisindeki ihracat, özellikle 2013 ve 2018 yılları arasında genel bir artış eğilimi göstermiş, sonraki yıllarda ise bazı dalgalanmalar yaşamıştır. Bu durum, muhtemelen Japon pazarında belirli yağ türlerine olan talepten dolayı Türkiye'nin bu ürünleri Japonya'ya giderek daha fazla ihraç ettiğine işaret ediyor olabilir.

İmal Edilmiş Mallar, emek yoğun ürün kategorisinde yer almaktadır. Bu kategori 2013'ten 2023'e kadar genel bir artış eğilimi göstermiştir ve bu da Türkiye'nin Japonya'ya daha fazla emek yoğun mamul mal ihraç ettiğini göstermektedir. Bu mallar tekstil, mobilya veya diğer tüketim mallarını içerebilir.

Sermaye yoğun ürünlerden olan hammadde ihracatı 2013 ile 2017 yılları arasında artmış, 2017 ile 2020 yılları arasında azalmış ve 2023 yılında ılımlı bir artış göstermiştir. Bu dalgalanma, Japon pazarında belirli hammaddelere yönelik talepteki değişikliklerle veya küresel pazar koşullarıyla ilgili olabilir.

Bir diğer sermaye yoğun ürün olan mineral yakıtlar, genel olarak, ihracat hacmi diğer kategorilere kıyasla nispeten düşük kalmaktadır. Yıllar içinde dalgalanmalar olmuş, 2020'de önemli bir artış yaşanmıştır. Bu kategorideki değişiklikler ticaret anlaşmaları, stratejik ortaklıklar veya küresel piyasa koşulları gibi çeşitli faktörlerle açıklanmaktadır.

Sermaye yoğun ürünlerden kimyasal ürünler kategorisindeki ihracatın 2013'ten 2023'e kadar istikrarlı bir artış göstermesi, Türkiye'nin Japonya'ya daha sermaye yoğun kimyasal ürünler ihraç ettiğine işaret ediyor. Bu büyüme, Türkiye'nin genişleyen kimya endüstrisine ve Japon pazarı için yüksek kaliteli kimyasal ürünler üretme kabiliyetine bağlanabilir.

Sermaye yoğun malların en önemli kategorisi olan makine ve ekipman kategorisi ihracatı değeri 2013-2017 yılları arasında artarak, 94.764.460 dolardan 86.250.140 dolara çıkmıştır. Bu süre zarfında, Türkiye'nin sermaye yoğun ürünlerde rekabet gücünü artırdığı ve ihracatını genişlettiği söylenebilir. 2017-2018 yıllarında makine ekipman ihracat değeri önemli bir artış göstererek 110.465.958 dolara ulaşmıştır. Bu dönemde yaşanan büyüme, Türkiye'nin makine ve ekipman sektöründe teknolojik gelişmelere ve üretim kapasitesine yatırım yaptığına işaret edebilir. 2019 ve 2020 yıllarında ihracat değeri, 80.725.557 dolar ve 65.790.952 dolar ile daha düşük seviyelere gerilemiştir. Bu düşüş, küresel ekonomik koşullar, politik faktörler veya sektörel sorunlar gibi dış faktörlerin etkisiyle gerçekleştiği söylenebilir. 2021 yılında ihracat değeri, 79.287.615 dolara çıkmış ve toparlanma eğilimi göstermiştir. Bu durum, Türkiye'nin

sermaye yoğun ürün ihracatında yeniden büyümeye başladığını göstermiştir. Daha sonra 2022 ve 2023 yıllarında artış ivmesi yakalamış ve 2023 yılında rekor bir seviyeye ulaşmıştır. Türkiye'nin Japonya'ya yönelik makine ve ekipman ihracatının sermaye yoğun ürünler açısından genel bir büyüme eğiliminde olduğu söylenebilir. Bununla birlikte, dönemsel dalgalanmalar ve ihracat değerlerindeki düşüşler göz önüne alındığında, Türkiye'nin bu alanda sürekli büyüme sağlamak için ihracat stratejilerini ve teknolojik yatırımlarını güçlendirmesi önemlidir.

Sonuç olarak, eldeki verilere göre Türkiye'nin Japonya'ya ihracatı daha çok emek yoğun ürünlere, özellikle de mamul mallara odaklanırken, kimyasal ürün ihracatında da kayda değer bir artış görülmektedir. Ancak, her bir kategorideki ürünler hakkında daha spesifik bilgiler olmadan, bu eğilimlerin Türkiye ekonomisi üzerindeki etkilerini tam olarak değerlendirmek zordur.

3. Türkiye'nin Japonya'dan İthalatı

Türkiye'nin Japonya'dan ithalatı ağırlıklı olarak makine, elektrikli ekipman, taşıt ve yüksek teknoloji ürünlerinden oluşmaktadır. Japon şirketleri, Türkiye pazarında talep gören yüksek kaliteli, teknolojik olarak gelişmiş ürünler üretme konusunda rekabet avantajına sahiptir. Ancak Türkiye'nin ithalata bağımlılığını azaltma ve yerli sanayiye geliştirme çabaları, bazı sektörlerde Japon ihracatının büyümesini etkileyebilir. Tablo 2.'de 2013-2021 yılları arası standart uluslararası ticaret sınıflamasına göre (SITC) sınıflandırılmış Türkiye'den Japonya'ya ithal edilen ürünlerin değerleri görülmektedir.

Tablo 2. SITC'ye göre Türkiye'nin Japonya'dan İthalatı

Yıl	İçecekler Ve Tütün	Ham Maddeler	Mineral Yakıtlar	Hayvansal ve bitkisel yağlar	Kimyasal Ürünler	Mamul mallar	Makine ve ekipman
2013	6.080	58.321.814	1.328.773	415.937	248.445.948	521.808.873	2.538.773.561
2014	59.700	73.073.053	1.298.676	302.934	271.716.352	464.520.050	2.307.497.091
2015	134.798	71.230.261	1.684.296	341.818	257.228.453	481.216.672	2.115.313.252
2016	290.445	78.430.689	1.807.826	251.706	269.532.744	535.991.004	2.824.637.624
2017	518.545	87.031.141	2.300.276	131.081	299.172.688	410.009.812	3.255.938.416
2018	475.969	73.501.304	3.189.038	125.264	278.577.635	451.726.389	3.357.380.925
2019	1.325.361	68.466.414	16.465.724	322.332	291.227.937	473.831.016	2.467.772.750
2020	760.575	49.506.592	3.066.173	218.491	288.262.455	507.632.387	2.521.553.903
2021	1.437.701	71.538.358	3.625.223	404.783	350.903.011	785.957.054	2.842.991.123
2022	1.671.773	89.575.287	3.786.431	108.494	350.258.289	799.136.301	2.825.886.359

2023	1.820.586	97.762.512	18.388.198	193.926	357.080.008	890.471.147	3.283.424.351
------	-----------	------------	------------	---------	-------------	-------------	---------------

Kaynak: Birleşmiş Milletler Comtrade Veri tabanı

Tablodaki verilere dayanarak, kategorileri yukarıdaki gibi emek-yoğun ve sermaye-yoğun ürünler olarak ikiye ayırabiliriz. Buna göre emek yoğun ürünler olarak, İçecekler ve Tütün, Hayvansal ve bitkisel yağlar, Mamul Mallar kabul edilebilir. Sermaye yoğun ürünler ise ham maddeler, mineral yakıtlar, kimyasal ürünler ve makine ve ekipman olarak kabul edilmektedir. Buna göre Türkiye'nin Japonya'dan yaptığı ithalatın ağırlıklı olarak sermaye yoğun ürünlerden oluştuğu görülmektedir. Bu durum, Japonya'nın yüksek kaliteli, teknolojik açıdan gelişmiş makine, ekipman ve kimyasal ürünler üretme konusundaki itibarıyla uyumludur.

Makine ve ekipman gibi sermaye yoğun ürünler, 2017'de zirve yaparak ve 2020'den 2023'e kadar kayda değer bir artış göstererek yıllar içinde önemli bir büyüme göstermiştir. Özellikle 2023'te büyük bir artış gösterdiği görülmektedir. Bu durum, Türkiye'nin Japonya'dan daha ileri teknoloji ve makine ithal ettiğini ve bunun da potansiyel olarak yerli üretim kapasitesini ve genel ekonomik kalkınmasını geliştirebileceğini göstermektedir.

Öte yandan, içecekler, bitkisel ve hayvansal yağlar, tütün ve mamul mallar gibi emek yoğun ürünler, Türkiye'nin Japonya'dan yaptığı ithalatın daha küçük bir bölümünü temsil etmektedir. Bu kategorilerde yıllar içinde bazı dalgalanmalar olmuştur, ancak genel olarak sermaye yoğun ithalata kıyasla nispeten daha düşük kalmaktadırlar.

Türkiye'nin Japonya'dan ithalatı ağırlıklı olarak sermaye yoğun ürünlerden oluşmakta ve Japonya'nın ileri teknoloji ve makine alanındaki gücünü yansıtmaktadır. Emek yoğun ithalat daha az önemli olmakla birlikte, bu değerlendirmenin geniş kategorilere dayandığını ve her bir gruptaki belirli ürünleri tam olarak yakalayamayabileceğini göz önünde bulundurmak önemlidir.

Ürünleri detaylandırmak gerekirse emek yoğun ürünler içinde içecekler ve tütün kategorisi, 2018'den 2019'a önemli bir artışla birlikte yıllar boyunca dalgalanmalar göstermiştir, ancak genel olarak Japonya'dan yapılan toplam ithalatın küçük bir kısmını temsil etmektedir. Bu durum, Türkiye'nin bu ürünler için Japonya'ya çok bağımlı olmadığını, muhtemelen diğer ülkelerden tedarik ettiğini veya yurt içinde ürettiğini göstermektedir.

Emek yoğun ürünler içinde hayvansal ve bitkisel yağlar kategorisinin ithalat değerleri 2013'ten 2018'e kadar genel bir düşüş gösterirken 2019 ve 2021'de kayda değer bir artış göstermiştir. Sağlanan verilerin ithal edilen yağların türünü belirtmediğini kabul etmek önemlidir. Yenilebilir yağlar, madeni yağlar ya da diğer yağ türlerini içerebilir ve bu da Türkiye pazarı için farklı sonuçlar doğuracağı söylenebilir.

Emek yoğun ürünlerin bir diğeri mamul mallar kategorisi, 2023'de önemli bir sıçrama ile 2013'ten 2023'e kadar artış eğilimi göstermektedir. Bu durum, Türkiye'nin Japonya'dan muhtemelen tekstil, mobilya veya diğer tüketim malları gibi sektörlerde daha fazla emek yoğun mamul mal ithal ettiğine işaret etmektedir. Ancak, bu kategorideki ürünler hakkında daha spesifik bilgiler olmadan Türkiye ekonomisi üzerindeki etkilerinin tam olarak değerlendirilemeyeceğini belirtmek gerekir.

Sermaye yoğun ürünlerden ham maddeler kategorisi için Japonya'dan hammadde ithalatında 2013-2017 yılları arasında genel bir artış eğilimi görülürken, sonraki yıllarda bazı dalgalanmalar yaşanmış olduğu söylenebilir. Bu durum, Türkiye'nin imalat sektörü veya altyapı projeleri için belirli hammaddelere olan talebiyle ilgilidir.

Sermaye yoğun ürünlerden bir diğeri Mineral Yakıtlar kategorisinde yıllar içinde önemli dalgalanmalar görülmüş olup 2019 yılında ciddi bir artış yaşanmıştır. Japonya'nın sınırlı doğal

kaynakları göz önüne alındığında, bu artış belirli ticaret anlaşmaları, stratejik ortaklıklar veya tek seferlik mineral yakıt alımlarıyla ilgili olduğu söylenebilir.

Sermaye yoğun ürünlerden olan kimyasal ürünlerin, Japonya'dan ithalatı 2013 ve 2023 yılları arasında genel bir artış eğilimi göstermektedir. Bu durum, Türkiye'nin ilaç, tarım veya imalat gibi çeşitli sektörlerde kullanılan yüksek kaliteli kimyasal ürünler için Japonya'ya güvendiğini göstermektedir.

En önemli sermaye yoğun ürünlerden olan makine ve ekipman kategorisi için ithalat değerleri, orta yıllarda bazı dalgalanmalarla birlikte 2013 ile 2023 yılları arasında genel bir artış eğilimi göstermektedir. Bu durum, Türkiye'nin Japonya'dan otomotiv, elektronik veya diğer imalat sektörleri gibi çeşitli sektörlerde kullanılabilecek daha fazla makine ve ekipman ithal ettiğini göstermektedir. Japonya'nın ileri teknoloji ve yüksek kaliteli makineler konusundaki uzmanlığı, Türkiye'ye yerli üretim kapasitesini geliştiren son teknoloji çözümler sağlayabilir.

Veriler, Türkiye'nin Japonya'dan yaptığı ithalatın ağırlıklı olarak sermaye yoğun ürünlerden oluştuğunu ve makine ve ekipmanların en önemli kategori olduğunu göstermektedir. Kimyasal ürünler, hammaddeler ve emek yoğun mamul malların ithalatında da genel bir artış eğilimi söz konusudur.

4. Değerlendirme

Her iki ülke de ekonomik işbirliğini geliştirmek için adımlar atmıştır. Türkiye ve Japonya 2014 yılında, iki ülke arasındaki ticaret ve yatırımı teşvik etmeyi amaçlayan "Japonya-Türkiye Ekonomik Ortaklık Anlaşması"nı imzalamıştır. Anlaşma mal ticareti, hizmet ticareti, yatırım ve fikri mülkiyet hakları gibi alanları kapsamaktadır. Ayrıca iki ülke, her iki ülkenin iş çevreleri arasında diyalogu kolaylaştırmak ve işbirliği fırsatlarını araştırmak amacıyla "Türkiye-Japonya İş Formunu" kurmuştur.

Türkiye ve Japonya arasındaki ikili ticaretin büyümesi için fırsatlar bulunmakla birlikte, bazı zorlukların da ele alınması gerekmektedir. İki ülke arasındaki coğrafi mesafe ve iş kültüründeki farklılıklar ticaretin önünde engeller oluşturabilir. Ayrıca, Asya ve Avrupa'daki diğer ekonomilerden kaynaklanan rekabet de Türkiye ile Japonya arasındaki ticaretin büyümesini etkileyebilir.

Bununla birlikte, yenilenebilir enerji, altyapı geliştirme ve turizm gibi sektörlerde büyüme için potansiyel fırsatlar bulunmaktadır. Her iki ülke de bu alanlarda ticareti geliştirmek için kendi güçlerinden faydalanabilir.

Türkiye ile Japonya arasındaki ithalat ve ihracat ilişkisi Avrupa ve ABD'ye nispeten daha düşük seviyededir. Bununla birlikte, her iki ülke de ticari bağlarını güçlendirmek için adımlar atmıştır ve çeşitli sektörlerde büyüme potansiyeli bulunmaktadır. Coğrafi uzaklık ve diğer pazarlardan kaynaklanan rekabet gibi zorlukların ele alınması, iki ülke arasında daha sağlam bir ticaret ilişkisinin geliştirilmesinde önemli olacaktır.

Türkiye ile Japonya arasındaki ticaret ilişkisi sermaye yoğun ve emek yoğun ürünler açısından incelendiğinde, her iki ülkenin de daha çok kendi ekonomik güçlerine ve karşılaştırmalı üstünlüklerine dayalı olarak birbirini tamamlayan ürünlerin ticaretini yaptığı görülmektedir.

Sermaye yoğun ürünler, yüksek düzeyde sermaye yatırımı ve teknoloji gerektiren ürünlerdir; emek yoğun ürünler ise daha çok işgücüne, daha az sermaye ve teknolojiye dayanır. Genel olarak, Japonya gibi gelişmiş ülkeler sermaye yoğun ürünlerde rekabet üstünlüğüne sahipken, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler emek yoğun ürünlerde karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olma eğilimindedir. Aşağıda iki ülke arasındaki ticaret kalemleri ifade edilmiştir.

Japonya'nın Türkiye'ye ihracatı (Sermaye yoğun):

- Otomotiv ve otomotiv parçaları
- Elektronik ürünler ve bileşenler
- Makine ve ekipman

- Tıbbi cihazlar ve eczacılık ürünleri
- Türkiye'nin Japonya'ya İhracatı (Emek-yoğun):
- Tekstil ve konfeksiyon ürünleri
- Gıda ve tarım ürünleri
- Madencilik ürünleri

Teknolojik açıdan ileri bir ekonomiye sahip gelişmiş bir ülke olarak Japonya, otomotiv, elektronik, makine ve tıbbi ekipman gibi sermaye yoğun ürünlerin önemli bir ihracatçısıdır. Türkiye, yerli sanayisini ve ekonomik kalkınmasını desteklemek için bu yüksek teknoloji ürünlerini ithal etmektedir.

Öte yandan Türkiye, büyük işgücü ve düşük işgücü maliyetleri nedeniyle emek yoğun ürünlerde karşılaştırmalı bir avantaja sahiptir. Sonuç olarak, Türkiye Japonya'ya tekstil, hazır giyim, gıda ve tarım ürünleri gibi ürünler ihraç etmektedir. Bu ihracatlar Türkiye'nin ekonomik büyümesine katkıda bulunmakta ve ticaret ilişkisinin dengelenmesine yardımcı olmaktadır.

Özetle, Türkiye ile Japonya arasındaki ticaret ilişkisi sermaye yoğun ve emek yoğun ürünler açısından tamamlayıcı niteliktedir. Her iki ülke de kendi karşılaştırmalı üstünlüklerinden yararlanmakta, Japonya Türkiye'ye yüksek teknolojili, sermaye yoğun mallar ihraç ederken, Türkiye de Japonya'ya emek yoğun mallar ihraç etmektedir. Bu ticaret dinamiği iki ülke arasındaki ekonomik bağları güçlendirmekte ve karşılıklı ekonomik büyümelerine katkıda bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

- Apaydın, F., & Açıkalın, S. (2015). Türkiye'de 1980 dönüşümü sonrası istikrarsız büyümenin ekonomi politiği. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (43), 200-210.
- Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM). (2025, Nisan 24). Bakan Bolat: Türkiye-Japonya Ekonomik Ortaklık Anlaşması müzakere aşamasındadır. <https://avim.org.tr/tr/Bulten/BAKAN-BOLAT-TURKIYE-JAPONYA-EKONOMIK-ORTAKLIK-ANLASMASI-MUZAKERE-ASAMASINDADIR>
- Bown, C. (2017). Mega-regional trade agreements and the future of the wto. *Global Policy*, 8(1), 107-112.
- Bown, C. P., & Crowley, M. A. (2006). Policy externalities: How US antidumping affects Japanese exports to the EU. *European Journal of Political Economy*, 22(3), 696-714.
- Cengiz, K. (2024). Türkiye'de finansal gelişme ve doğrudan yabancı yatırımların ekonomik büyüme üzerindeki etkisi (Yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. <https://acikerisim.erbakan.edu.tr/server/api/core/bitstreams/57923c51-35c6-4922-8606-3b3daa89ef6a/content>
- Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK). (2023, Ocak). Japonya bilgi notu. <https://www.deik.org.tr/uploads/japonya-bilgi-notu-ocak-2023.pdf>
- Erdoğan, S. (2006). Türkiye'nin İhracat Yapısındaki Değişme ve Büyüme İlişkisi: Koentegrasyon ve Nedensellik Testi Uygulaması. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2006(1), 30-39.
- Güneş, M., & Arslan, T. (2018). Enerji Bağımlılığında Avrupa Birliği, Rusya, Türkiye Üçgeni ve Doğu Akdeniz Alanı. *Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 4(7), 32-60.
- Ito, T. (2015). The Plaza Agreement and Japan: Reflection on the 30th year anniversary. (伊藤、2015。プラザ協定と日本:30周年を振り返る)
- Ito, T., & Hoshi, T. (2020). *The Japanese Economy*. MIT press.

- Ito, T., & Hoshi, T. (2020). *The Japanese Economy*. MIT press. (伊藤 孝文・星 孝文 (2020). 日本経済。MIT プレス= Ito, Takafumi ve Hoshi, Takafumi (2020). Japon Ekonomisi. MIT Basını.)
- İstanbul Maden İhracatçıları Birliği (İMMİB). (2024, Ekim 9). 27. Türkiye-Japonya İş Konseyi Ortak Toplantısı. <https://immib.org.tr/tr/27-turkiye-japonya-is-konseyi-ortak-toplantisi>
- İstanbul Maden İhracatçıları Birliği (İMMİB). (2024, Ekim 9). 27. Türkiye-Japonya İş Konseyi Ortak Toplantısı. <https://immib.org.tr/tr/27-turkiye-japonya-is-konseyi-ortak-toplantisi>
- Kamei, K., Sano, A., Kikuchi, K., Makimura, K., Niimi, M., Suzuki, K., ... & Miyaji, M. (2003). The trend of imported mycoses in Japan. *Journal of infection and chemotherapy*, 9, 16-20. (亀井 功・佐野 明・菊池 功・牧村 功・新見 正・鈴木 功・... 宮地 正 (2003). 日本における輸入真菌症の動向。感染症と化学療法ジャーナル、9、16-20。= Kamei, ikuo Sano, Akira Kikuchi, Kazuo Makimura, Kazuo Nimi, Masayuki Suzuki Kazuo... Miyaji Masayuki (2003). Nihon ni yunyū sa reru shinkin-shō no dōkō. Kansenshō to kagaku ryōhō jānaru, 9, 16-20.)
- Katz, R. (2015). *Japan, the system that soured*. Routledge.
- Keidanren (Japan Business Federation). (2025, March 18). Japonya-Türkiye arasındaki EPA'nın hızla sonuçlandırılması çağrısı. <https://www.keidanren.or.jp/en/policy/2025/016.html>
- Kiyota, K., & Urata, S. (2008). The role of multinational firms in international trade: the case of Japan. *Japan and the World Economy*, 20(3), 338-352. (清田 和之・浦田 聡 (2008) 。 国際貿易における多国籍企業の役割：日本の事例。日本と世界経済、20(3)、338-352。= Kiyota Kazuyuki, Urata Makoto (2008). Kokusai bōeki ni okeru takokusekikigyō no yakuwari: Nihon no jirei. Nihon to sekai keizai, 20 (3), 338-352.)
- Stratejik Düşünce Enstitüsü (SDE). (2025, Nisan 24). Ticaret Bakanı Ömer Bolat: "Türkiye ve Japonya Ekonomik Ortaklık Anlaşması (EPA) müzakere aşamasında". <https://www.sde.org.tr/haber/ticaret-bakani-omer-bolat-turkiye-ve-japonya-ekonomik-ortaklik-anlasmasi-epa-muzakere-asamasinda-haberi-57970>
- T.C. Dışişleri Bakanlığı. (2025). Türkiye – Japonya siyasi ilişkileri. Retrieved June 24, 2025, from <https://www.mfa.gov.tr/turkiye-japonya-siyasi-iliskileri.tr.mfa>
- Temiz, D. (2009). Gümrük Birliği ile birlikte Türkiye'nin dış ticaretinde yapısal değişimler oldu mu?. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 8(1), 115-138.
- Tepealtı, F. (2024). Türkiye-Japonya ilişkileri: Yüz yıllık bir değerlendirme. *İnsan ve Gelecek Dergisi*, 2024(Yıl), 136–156. <https://doi.org/10.32003/igge.1500261>
- Türkiye Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığı. (2012), 2023 Türkiye İhracat Stratejisi ve Eylem Planı, 2023 İhracat Stratejisi Koordinasyon Kurulu, Ankara.
- Türkiye İhracatçıları Meclisi (TİM). (2025, Nisan). Japonya Ülke Bilgi Notu. https://tim.org.tr/files/downloads/Ulke_Bilgi_Notlar%C4%B1/Japonya_Ulke_Bilgi_Notu.pdf